

מעורבת עם הבריות" — לומר לכל אדם את מה שברצונו לשמוע.

כי אתא רב דימי מארץ ישראל לבבל אמר:
הכי משרו קמי כלתא במערבא [כך אמרו לפני הכלות בארץ ישראל]: כלה זו אף אם לא תשים כחל ולא שרק ולא פירכום, ובכל זאת תהא יעלת חן.

כי סמכו רבנן לרבי זירא לרבנות, שרו ליה הכי: לא כחל [שאינו צבוע, כמאמרם ז"ל — השמרו מן הצבועים] ולא שרק [שאינו נראה בריא, אלא פניו מכספים מעמל התורה] ולא פירכום [שאינו לבוש כמנהג הרבנים] ובכל זאת הרי הוא יעלת חן. על פי הגהות ר"י עמדין.

כי סמכו רבנן לרבי אמי ולרבי אסי, שרו להו הכי: כל מן דין וכל מן דין סמוכו לנא, [כלומר, סמכו לנו רק אנשים כגון אלון] ולא תסמוכו לנא, לא מן פרמיסין [היינו מסרסי הלכות], ולא מן פרמיטיין [לשון סמרטוטים].

בית שמאי אומרים: אסור לשקר ולהגזים בשבחיה, אלא משבחים את הכלה כמות שהיא! ואם אין במה לשבחה, שותקים!

ובית הלל אומרים: מותר לומר שכלה נאה, וחסודה היא, כיון שבעיני בעלה אכן נאה וחסודה היא (17).

אמרו להן בית שמאי לבית הלל: הרי שהיתה חוגרת, או סומא, וכי אומרים לה כלה נאה וחסודה? והרי התורה אמרה מדבר שקר תרחק?

אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם, מי שלקח מקח רע מן השוק (18) האם ישבחנו בעיניו, או יגננו בעיניו? הרי אומר, ישבחנו בעיניו! אף כאן ישבח את הכלה בעיני בעלה. אך דעת בית שמאי, שעדיף לשתוק ולא לשקר.

ומכאן, [היינו מדברי בית הלל הללון] **אמרו הכמנים:** "לעולם תהא דעתו של אדם

לבית הלל אסור לשקר לגמרי, אלא רק לומר שנאה וחסודה היא, כיון שבעיני בעלה אכן כך הוא.

אך מדברי הראשונים בסוגיין משמע שמותר אף לשקר לגמרי מפני דרכי שלום.

18. הרש"ש דקדק את לשון הגמרא — "הלוקח מקח מן השוק" — שדוקא מי שלוקח מן השוק אסור לומר לו שמקח רע הוא, כיון, שכעת אינו יכול לבטל את המקח ולקבל את כספו בחזרה, אבל הלוקח מן התגר, שיכול לקבל את כספו חזרה באם יוברר לו שעשה מקח רע, ודאי שמצוה לומר לו את האמת, כדי שלא יגרם לו נזק.

מיגו דלא היו דברים מעולם, כיון שמדובר שתפסה קודם שבאו לבית דין לדון על כתובתה, וחשיב כתפיסה קודם שנולד הספק, ומהני האי תפיסה לומר לבעל — המוציא מחבירו עליו הראיה, ועליך להוכיח שבעולה הייתה ולא בתולה.

ויש לדקדק מדברי רש"י שכתב — "זימנין דתפסה מאתיים. בלא בית דין..." ולא כתב "בלא עדים", כדעת התוספות, ומשמע שסבר כדעת הרמב"ן, שבסוגיין חשיב כתפיסה קודם שנולד הספק. ואמנם נדון זה תלוי בסוגיית תקפו כהן, בריש מסכת בבא מציעא, ואין כאן המקום להאריך.

17. ויעויין בט"ז (אבן העזר סימן ס"ה) שאף

כשוטה] **לסבא**, ואמרי לה, שיטתיה [דרכו ומנהגו] **לסבא**.

רב אחא היה מרכיב לה — לכלה, אכתפיה ומרקד.

אמרי ליה רבנן, אנן, מהו למיעבד הכי, האם לא נחשוש להרהור עבירה?

אמר להו, אי דמיון עלייכו ככשורא, — היינו כקורת עץ, לחיי! אין לחשוש. ואי לא, לא.

אמר רב שמואל בר נחמני, אמר רב יונתן: מותר להסתכל בפני כלה כל שבועה כדי לחבכה על בעלה, על ידי שרואה שהכל מסתכלים בה נכנס יופיה בליבו.

ולית הלכתא כוותיה, משום שחוששים להרהורי עבירה.

תנו רבנן במסכת שמחות: תהלוכת חתן וכלה, ולויית המת, ושיירתו של המלך שהגיעו לדרך אחת, ואין מקום אלא לאחת מהן, מעבירין את המת לדרך אחרת, מלפני כלה, וזה וזה מלפני מלך ישראל.

אמרו עליו על אגריפס המלך, שעבר מלפני כלה, ושבחוהו חכמים.

ומקשינן: שבחוהו?! מכלל דשפיר עבד! והא אמר רב אשי, אפילו למאן דאמר נשיא שמחל על כבודו, כבודו מחול, בכל אופן, מלך שמחל על כבודו, אין כבודו מחול! משום דאמר מר: כתיב — "שוב תשים

ואמרי לה, לא מן חמיסין [שאוורים רק חמישית הטעם], ולא מן טורמיסין [יש שפרשו אנשי חמס].

ר' אבהו כי הוה אתי ממתיתבא [מבית המדרש], לבי קיסר, נפקן אמהתא דבי קיסר לאפיה [יצאו שפחות הקיסר לפניו] ומשרין ליה הכי: רבא דעמיה [נשיא עמו] ומדברנא דאומתיה [ומנהיג אומתו] בוצינא דנהורא [עמוד האור, על שם זיו פניו שהיה מבהיק], בריך מתייך לשלם⁽¹⁹⁾!

אמרו עליו על רבי יהודה בר אילעאי, שהיה נוטל בר של הדם, ומרקד לפני הכלה ואומר: כלה נאה וחסודה.

וכן מעשה ברב שמואל בר רב יצחק שהיה מרקד לפני הכלה אתלת, כלומר בשלש בדי הדס, שהיה זורקם בזה אחר זה וחוזר ותופסם.

אמר לו רב זירא, קא מכסיף לן סבא, הרי גורם אתה זלזול בכבוד תלמידי חכמים.

כי נח נפשיה [כשנפטר רב שמואל] איפסיק עמודא דנורא בין ידיה לכולי עלמא, והיה אותו עמוד עשוי כעין מחיצה של הדס בינו לבין העם. (בראשית רבה פרשה נט')

וזמירי, [ומקובלנו] — דלא אפסיק עמודא דנורא אלא אי אחד בדרא, אי לתרי בדרא.

אמר רבי זירא, אהנייה ליה שזכה לכך משום שוטיתיה [ענף ההדס שהיה מרקד בו] לסבא, ואמרי לה, שטותיה [שהיה מתנהג

ולכן פירש בדרך שונה — "ברוך המביאך לשלום", וברכה היא לקב"ה שהביאו לשלום.

19. רש"י פירש — "ברוך בואך לשלום", והקשה הריטב"א, מה שייך לברך את עצם הביאה?

רב ששת ואיתימא רבי יוחנן אמר: נטילתה של התורה, כנתינתה, מה נתינתה בששים רבוא אף נטילתה בששים רבוא.

והני מילי למאן דקרי ותני, אבל למאן דמתני לאחרים, לית ליה שיעורא! [וממילא שמעינן דמאן דלא קרי ולא תני, אין מבטלין אם יש לו מתעסקים כדי קבורה. רש"י. וכתבו התוספות, שלענין ביטול מלאכה, מבטלין אף למאן דלא קרי ותני.]

שנינו במשנה: "ואם יש עדים שיצתה כהינומא" וכו':

ומבאר הגמרא: מאי הינומא? סורחב בר פפא משמיה דזעירי אמר, תנורא דאסא [חופת הדס].

רבי יוחנן אמר: קריתא [צעף] דמנמנה בה כלתא:

ועוד שנינו — "רבי יוחנן בן ברוקא אומר אף חילוק קליות ראייה" וכו':.

והוינן בה: תנא דמתניתין, איירי ביהודה, ושם הוי חילוק קליות ראייה, אך בכבל מאי, איזה סימן היו נותנים לבתולות? (21)

אמר רב: דרדוגי דמשחא ארישא דרבנן.

עליך מלך, כפל הכתוב לשון "שימה" לומר — שתהא אימתו עליך, ואפילו אם ימחול על כבודו, עליך לשוב ולהמליכו עליך, ואם כן היאך מחל אגריפס המלך על כבודו?

ומשנינן: התם פרשת דרכים הואי, ולא היה ניכר הדבר שעבר מלפני הכלה, ולכך לא הקפידו על שמחל על כבודו.

תנו רבנן: אם רצו לבטל, הרי שמבטלין תלמוד תורה להוצאת המת, ולהכנסת כלה.

וכן אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אלעאי שחיה מבטל תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה(20).

במה דברים אמורים, כשאין עמו כל צרכו אבל יש עמו כל צרכו אין מבטלין.

ובמה כל צרכו? אמר רב שמואל בר איני משמיה דרב תריסר אלפי [שנים עשר אלף] גברי, ושיתא אלפי שיפורי [כרוזים המכריזים שיבאו לכבודו].

ואמרי לה, תריסר אלפי [שלשה עשר אלף] גברי, ומינייהו — ומתוכם — שיתא אלפי שיפורי.

עולא אמר: כגון דחייצי גברי מאכולא [משער העיר] ועד סיכרא [הקבר].

ללוית המת והראיה מרבי יהודה בר אלעאי, שאפילו הוא שהיתה תורתו אומנותו, בכל אופן ביטל תורה ללוית המת. וכן ההלכה.

21. בשיטה מקובצת מבואר, שדוקא ביהודה היה חילוק קליות ראייה, משום ששם לא היו נוהגים בכל הסימנים האחרים, אבל בשאר מקומות לא היה חילוק קליות ראייה.

20. כך פירש בשיטה ישנה, ולפירושו, אין חיוב לבטל תורה, אלא רק אם רוצים, מותר לבטל תורה.

וראיה לדבר ממה שהביאה המשנה מרבי יהודה בר אלעאי שביטל תורה, ואם היה חיוב לבטל תורה, מדוע רק רבי יהודה בר אלעאי ביטל?!
אך הריטב"א פירש — שחובה לבטל תורה